

Részeg hajó

Feljegyzések Szava Sumanovics művészetéről

Száva Sumanovics festőművész Siden született. Már a középiskolában megszerette a festészetet; a képzőművészeti iskolát aztán Zágrebben végezte. 1930-ig több ízben és huzamosabb ideig tartózkodott a francia fővárosban, ekkor tért haza végleg, szülővárosába. 1942-ben az usztasák kivégezték. Legjelentősebb művének a „Részeg hajó” című festményét tartják; az alábbi sorokban is főleg erről a művéről lesz szó.

Száva Sumanovics

Fürdőző nők

Száva Sumanovics neve nálunk először az 1920-ban, Zágrebben rendezett kiállításán után vált ismertté. A „Részeg hajó” című festménye nemcsak festői körökben tette népszerűvé és nemcsak nálunk az országban: Párisban is sokat beszéltek és írtak róla, a „negyvenezer festő városában”. Párisban, ahol negyedszázadnál hosszabb ideig élt és talán leginkább eresztett gyökeret. Önéletrajzában, amelyet az 1929-ben Beográdban megrendezett kiállításának katalógusa elé írt, Sumanovics panaszkodik a bírálat és a közönség megnemértése miatt, amely lyel a húszas években rendezett zágrebi kiállítását fogadták „... a közönséget meghökkentették ezek a képek, a kritika nem mer őszintén lenni, mert megdöbbenette az új és ismeretlen... A hatalmon lévő „jó polgárok” elhatárolták magukat minden ilyen művészi felfogástól...” Ha nem ismernénk Sumanovics betegségét (idegbajban szenvedett) és teljes hitelt adnánk szavainak, ezek könnyen félrevezethetnének. Azonban művészetének néhány korabeli bírálata megcáfolja a művész bizonyos állításait. Ha nem is ért el még akkortájt teljes művészi önállóságot s ezek a képek telítve vannak még más mesterek utánzásával, utánérzéssel — elismerő szavakat és bátorítást is ka-

pott olyanok tollából éppen, akiknek szavait esztétikai kérdésekben akkor nagyrabecsülték és ezek a szavak még ma is cáfolhatatlanul érvényesek.

E korból származó képeiről Sumanovics így ír: „Párisban (ahová 1920-ban utazott ki a képzőművészeti iskola elvégzése után) először Deren és Fries művészeti törekvéseinek hatása alatt alkottam és André Lhote-nál végzett háromhónapos tanfolyam után átvettem a kubisták stílusát, amint az Párisban abban az időben igen divatos volt. Lhote sok mindenben hatott rám, azonban nem kizárólagosan, mert volt itt más befolyás is Picassótól Gromerig és Herbenig. Nem voltam talán eredeti, azonban minden alkotásom lényegesen különbözött az ő műveiktől.” A kubista festészet alapvető elveinek elfogadása mellett olyan irányzatról van szó nálam, amely a racionalizmusnak elsőbbséget ad; konstruktív eljárásról „a racionalizmus modern manifesztációjáról”.

Mint ahogy minden művészi újszerűségnél lenni szokott — különösen viszonylagosan konzervatív környezetben, mint a miénk — ellenállás és megnemértés ezekkel a képekkel szemben egyaránt volt. A kritika azonban igenis beszélt róluk, foglalkozott velük. Sumanovics